

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „ОСНОВИ НА ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО
ОБРАЗОВАНИЕ - ПРАКТИКУМ” ОД ДОЦ. Д-Р БИЛЈАНА ПОПЕСКА,
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО
ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1602-164/18, од 30.11.2017 година од 115. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на 30.11.2017 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р Илија Клиначаров, Факултет за физичко образование, спорт и здравје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје;
- проф. д-р Кирил Барбареев, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,

за подготвување на извештај - рецензија на приложениот ракопис „**ОСНОВИ НА ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ - ПРАКТИКУМ**” од доц. д-р **Билјана Попеска**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование - практикум“ претставува структурирана и заокружена целина, пишувана согласно со Наставната програма по предметот Физичко и здравствено образование со методика 1. Овој предмет како задолжителен предмет го изучуваат студентите на прв циклус студии на насоката Одделенска настава на Факултетот за образовни науки. Истиот се изучува во трета година на студии, V семестар, со фонд на часови 2+2+1. Приложениот ракопис претставува материјал кој во целост ја следи наставната програма, разработувајќи ги подеднакво содржините предвидени за теоретски предавања и практични вежби предвидени во програмата. Концепцијата и структура на учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование - практикум“ претставува јасен и концизен материјал, дидактички соодветно концепиран, преку кој студентите ќе можат да ги утврдат своите сознанија за предметната материја и ќе можат соодветно да одговорат на испитните и предметните барања. На овој начин, во целост се овозможува реализирање на барањата и целите на студиската програма.

Податоци за обемот ракописот: Ракописот е структуриран во шест тематски целини кои ја следат структурата на предметната програма. Во рамките на секоја целина се подготвени соодветен број на вежби согласно со природата на разработената материја. Предвидени се вкупно 24 вежби кои ги обработуваат комплементарно содржините предвидени за теоретските предавања и практичните вежби. Во рамките на секоја вежба се предвидени повеќе задачи и проектни активности со прецизно дефинирани барања, сугерирани ресурси и конкретни чекори за работа. Ракописот е распределен на 85 страници. Трудот е пишуван во А4 формат, единичен проред. Користен е фонт Arial regular, големината на буквите е 11. Сметаме дека обемот на ракописот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите согласно со предвидениот број на часови и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Креирањето на трудот е резултат на реалната потреба од создавање на учебно помагало по предметот Физичко и здравствено образование со методика 1. Примената на овој труд ќе им овозможи на студентите да ги интегрираат и нотираат теоретските сознанија и практичните искуства стекнати за време на практичните вежби и истите да ги искористат во нивната натамошна работа.

Учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование - практикум“ ја следи структурата на предметната програма за предметот Физичко и здравствено образование со методика 1 за кој е наменета и согласно со тоа структурата на основната литература предложена за истиот предмет е – скрипта „Физичкото воспитание и образование кај деца од предучилишна и рана училишна возраст“ од д-р Билјана Попеска. Структурата на практикумот и барањата во истиот се насочени не само кон разграничување и утврдување на одредени поими и теоретски стекнати сознанија и нотирање на практичните искуства, туку и кон креирање на сопствени материјали – игри, комплекси на вежби, полигони кои одразуваат повисок степен на разбирање и усвоеност на наставната материја. На овој начин, практикумот претставува соодветен вовед за испитните барања од предметот Физичко и здравствено образование со методика 2, како и солидна основа не само за пополнување на практикумот предвиден од овој предмет, туку и за соодветна практична реализација на содржините и вклучување во наставниот процес.

Цениме дека материјалот обработен во практикумот се одликува со оригиналност, јасност, концизност и голема практична значајност. Сметаме дека истиот е значаен не само за студентите, туку и за одделенските наставници и за сите останати субјекти кои имаат интерес во оваа проблематика.

Краток опис на содржината: Програмата за предметот Физичко и здравствено образование со методика 1 е земена како појдовна основа во креирање на структурата на учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование - практикум“. Предложените вежби го следат редоследот на содржините во програмата, притоа интегрирајќи ги теоретските содржини со содржините од практичните вежби во една комплементарна целина. На овој начин, сите 24 вежби и дефинираните задачи во рамките на нив претставуваат една логична целина, надоврзувајќи се едни на други. Трудот е организиран во шест дела (целини). Бројот на вежби и задачи во рамките на секоја целина е определен согласно со природата и обемот на материјата.

Првата целина е именувана како *Теоретски аспекти на физичкото воспитание и методиката на физичкото воспитание и образование* и се однесува на основните термилошкоопределби, разграничувањена основните поимивокинезиологијата како наука и физичкото воспитание како интегрален дел од кинезиологијата. Истата е структурирана во три дела во рамките на кои се предвидени три различни вежби. Во рамките на првата вежба која се однесува на термилошката определба на кинезиологијата како наука се предвидени две посебни задачи кои се однесуваат на дефинирањето на кинезиологијата како наука и нејзина поделба. Втората вежба е насочена кон утврдување на разликите меѓу Физичкото воспитание и Методиката на физичко воспитание разграничувајќи ги предметот на проучување, целите и задачите на двете дисциплини. Целите на физичкото воспитание се анализирани во рамките на *вежба 3*. Истата е предвидена да им помогне на студентите теоретски поставените цели да ги идентификуваат во конкретната наставна програма. Во таа насока, во рамките на *вежба 3* се поставени три различни задачи кои се однесуваат на идентификување и разграничување на целите во рамките на развоен период, во рамките на конкретно одделение и во рамките на одредена тематска целина.

Втората целина се однесува на *Карактеристиките на растот и развојот на децата*. Фокусот во овој дел е насочен кон утврдување на познавањата за холистичкиот пристап во развојот, разграничување на развојните промени кои се одвиваат во сегментот на моторичкиот развој, когнитивниот развој, социјалниот развој и емоционалниот развој. Вежбите 4 и 5 предвидени за овој дел подразбираат набљудување на деца на одредена возраст и кратко интервју со родителите со цел да се утврдат и усвојат карактеристиките на развојот во одреден период. Решавањето на овие вежби на студентите ќе им овозможи утврдување на знаењата за структурата на секој развоен сегмент, препознавање на развојните

карактеристики и нивно структурирање во соодветниот развоен домен, усвојување на развојните карактеристики за дадена возраст, утврдување на периодите во развојот и фазите во моторичкиот развој.

Вежбите 6, 7 и 8 се опфатени во рамките на третата целина именувана како: *Телесни вежби – основно средство на физичкото воспитание и образование*. Истите се насочени кон разработка и утврдување на сознанијата за еден многу значаен сегмент во кинезиологијата и физичкото воспитание, а тоа се телесните вежби. Изборот, варијациите, модификациите, начините на примена на телесните вежби ја одредуваат ефикасноста на кинезиолошката интервенција. Во таа смисла, доброто познавање на сите карактеристики на телесните вежби, начините на нивна примена, дозирање и комбинирање се од суштинско значење за нивната ефикасност и крајниот резултат. Ова прашање е особено значајно од аспект на наставата по физичко и здравствено образование, бидејќи соодветниот избор на вежби за секој дел од часот, како и соодветниот избор на содржини е од суштинско значење за ефикасно остварување на целите на наставниот предмет. Вежба 6 се однесува на просторни, временски, енергетски елементи на телесната вежба и истата е разработена низ четири различни задачи кои преку бројни слики и илустрации ги води студентите низ процесот на идентификација и утврдување на соодветните елементи. Слична е и структурата на *вежба 7* која се однесува на класификација на телесните вежби и во рамките на истата се поставени две различни задачи. Последната вежба од овој дел, *вежба 8* претставува продолжување и продлабочување на сознанијата за телесните вежби стекнати за време на практичната вежба кои се составен дел од предметните активности. Во рамките на истата се поставени седум различни задачи кои систематски и постапно ги водат студентите низ процесот на идентификување и самостојно креирање на различни комплекси на вежби согласно со различни цели и критериуми.

Четвртиот дел од практикумот е најобемниот дел и истиот е именуван како *Содржини на физичкото и здравствено образование*. Овој дел во себе ги опфаќа суштинските елементи на физичкото воспитание, односно разработка на основните содржини кои се содржани во наставната програма по ФЗО во основното образование. Сите содржини опфатени во овој дел се основната содржина на практичните вежби предвидени во предметната програма и истите всушност се продолжување на активностите на студентите кои дел од задолжителните практичните вежби. Првиот дел во рамките на оваа целина се однесува на фундаменталните движечки вештини. Во рамките на истиот се предвидени девет вежби, конкретно од *вежба 9 до 17*. Со исклучок на *вежба 9* која се однесува на општата поделба на фундаменталните движечки вештини, останатите вежби од овој дел се однесуваат на разработка на одреден тип на фундаментална движечка вештина согласно со принципот на разработка на практичните вежби. Во рамките на секоја од наведените вежби дадени се три одделни задачи, кои се однесуваат на нотирање на различните форми на манифестација на конкретната форма на движење (пример: различни форми на одење, трчање, скокање), самостојно креирање на елементарни игри и полигони кои го интегрираат конкретниот тип на движечка вештина. Разработени на овој начин, предвидените задачи и вежби им нудат на студентите сопствен пишан материјал кој во иднина ќе можат да го користат во секојдневната наставна работа. Решавањето на вежбите и задачите од овој дел ги интегрира теоретските сознанија кои студентите ги стекнуваат на теоретските предавања, различните форми и начини на реализација на конкретните содржини кои се дел од практичните вежби, како и индивидуалната креативност на студентите во креирање на материјал согласно со сопствени искуства и видувања. Несомнено, овој дел би имал огромна вредност во идната работа на студентите.

Вториот дел од целината која се однесува на содржините на физичкото и здравствено образование е именуван како специфични елементи од различни спортски дисциплини, вклучени во програмата по ФЗО за одделенска настава. Во него се застапени и анализирани елементи од одредени спортски дисциплини како гимнастика (колут напред, колут назад, челна вага, маџи и еленски скок), атлетика (низок старт, висок старт) кои се вклучени во наставната програма по ФЗО од I до V одделение и кои се дел од практичните вежби. За наведените елементи, користејќи едноставен и разбирлив јазик и бројни илустрации,

авторката дава краток опис на техниката на изведба и примери за методската постапка на усвојување на дадената техника. Имајќи ја предвид комплексноста на дадените елементи, деталниот опис на методската постапка и барањата на предметната програма, за овој дел не се предвидени посебни вежби или задачи за студентите.

Справите и реквизитите кои се користат во наставата по физичко и здравствено образование се опфатени во рамките на петтата целина од практикумот. Покрај основните познати справи и реквизити, акцентот е ставен на специфични и нестандартни справи и реквизити кои можат да најдат примена во наставата по ФЗО и значително да го олеснат наставниот процес, но и да помогнат во привлекување на вниманието и интересот на учениците. Во рамките на овој дел е предвидена една вежба - *вежба 18* во склоп на која првата задача се однесува на идентификување и именување на стандардни справи и реквизити, додека втората задача на креирање на примери на активности кои вклучуваат примена на нестандартни справи и реквизити. На овој начин, повторно се инсистира на креативност и инвентивност на студентите и размислување кое е надвор од дефинираните шаблони на примена.

Последната, шеста целина во практикумот се однесува на уште еден многу значаен сегмент во кинезиологијата и физичкото воспитание, а тоа се *моторичките способности*. Како основна структурна компонента на моторичкиот простор на човекот, моторичките способности го дефинираат движечкиот потенцијал на човекот. Ова подеднакво се однесува и на децата. Оттука, овој сегмент е особено значаен за наставата по физичко и здравствено образование и особено за идите наставници. На секоја од моторичките способности ѝ е посветен посебен простор, односно е разработена како посебна вежба. Во контекст на ова, последните шест вежби во практикумот, почнувајќи од *вежба 19* до *вежба 24* се посветени на разработка на снагата, координацијата, брзината, флексибилноста, рамнотежата и прецизноста. Секоја од наведените вежби има идентична структура, односно предвидени се четири различни задачи во склоп на секоја вежба кои се однесуваат на: разликување и идентификување на различните видови на способности; самостојно креирање на примери на вежби наменети за развој на дадена моторичка способност согласно со претходно даден пример; идентификување на содржини во програмата наменети за развој на конкретната способност и евидентирање на тест за проценка на дадената способност. Поставени на овој начин, покрај интегрирањето на теоретските сознанија од предметот и искуствата од практичните вежби, од студентите се бара користење на основната и дополнителната литература, како и дополнителни извори на информации, анализа на наставните програми, како и лични идеи и размислувања за дадените прашања. На овој начин, покрај утврдување на знаењата и подготовка за испит, студентите се оспособуваат и за самостојна работа, истражување, креативно и критичко мислење.

Последниот дел од практикумот се однесува на табела за евалуација на постигнувањата на студентите во кои треба да бидат нотирани сите нивни постигнувања и забелешки во текот на работата.

ЗАКЛУЧОК

Учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование - практикум“ од авторот доц. д-р Билјана Попеска претставува концизна, јасна и сеопфатна целина на содржини кои се однесуваат на основите на физичкото и здравствено образование. Преку бројните вежби и задачи, следејќи ги основните дидактични принципи и начела, авторката прави успешен спој на теоретските сознанија и искуствата од практичните вежби по предметот Физичко и здравствено образование со методика 1. Начинот на креирање на вежбите и задачите и барањата кои се поставуваат пред студентите бараат од нив интегрирање на теоретските сознанија и практичните искуствата, користење на основната и дополнителната литература, дополнителни извори на информации, но и креативно, критичко и самостојно размислување. На овој начин, практикумот не е поставен само во функција на усвојување и утврдување на знаењата, туку истовремено и кон оспособување

на студентите за самостојна работа, критичко мислење и истражување, поставени како посебни цели во предметната програма.

Согласно со структурата на материјалот, концизноста и јасноста на стилот на пишување, јасноста во поставувањето на барањата во рамките на вежбите и задачите, бројните слики и илустрации, како и посочените извори и ресурси, упатуваат на учебно помагало, кое по наше видување ќе им овозможи на студентите да стекнат соодветни знаења и искуства кои понатаму ќе можат да ги применат нивната секојдневна наставна работа, но и во изучувањето на останатите предметни дисциплини. Сметаме дека овој материјал, исто така, може да им биде од голема корист на студентите на групата Предучилишно воспитување на Факултетот за образовни науки, како и на бројните наставници во одделенска настава.

Цениме дека трудот ќе даде голем придонес како за студентите, така и за пошироката стручна јавност. Од оваа причина, препорачуваме истиот да биде објавен.

Врз основа на изнесеното, имаме особена чест на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки да му предложиме учебното помагало „Основи на физичко и здравствено образование – практикум“ од авторот доц. д-р Билјана Попеска да го одобри за издавање.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Илија Клиничаров, с.р.

Проф. д-р Кирил Барбарев, с.р.